

Obsah / Content

Články / Articles

Ke koreferenci u komplexních predikátů s kategoriálním slovesem

On coreference in Czech complex predicates with light verbs /3

Václava Kettnerová, Markéta Lopatková

Koncovka -ě v dativu a lokálu plurálu desubstantivních adjektiv typu *otcův* a *matčín*

The ending -ě in dative and local plural of desubstantive adjectives of the type *otcův* and *matčín* /27

Lucie Kopáčková

Slovesa 4. přezentní třídy ve vybraných prózách Bohumila Hrabala

Forms of *prosí/trpí/sází* conjugation types in selected works by Bohumil Hrabal /35

Pavel Sojka

Souvětí se souřadnými vedlejšími větami

Complex sentences with paratactic subordinate clauses /47

Josef Štěpán

Recenze / Reviews

Lucie Rychnovská, Robert Adam a kol.: Karel Havlíček ve světle korespondence /64

Zdeňka Hladká

Radovan Garabík, Agáta Karčová, Mária Šimková, Radoslav Brída, Adriána Žáková: Skloňovanie podstatných mien v slovenčine s korpusovými príkladmi /67

Jiří Zeman

Zprávy / News

4th Learner Corpus Research Conference /70

Barbora Hrabalová

Pokyny pro autory /74

Instructions for authors /75

Objednávka /76

Order form /77

Články / Articles

Ke koreferenci u komplexních predikátů s kategoriálním slovesem

Václava Kettnerová, Markéta Lopatková

*Ústav formální a aplikované lingvistiky, Matematicko-fyzikální fakulta UK
kettnerova,lopatkova@ufal.mff.cuni.cz*

On coreference in Czech complex predicates with light verbs

ABSTRACT: In this paper, we deal with coreference in Czech complex predicates with light verbs. The syntactic structure of these complex predicates is typically formed by valency complementations of both light verbs and predicative nouns, and its analysis poses a serious challenge for all syntactic theories. We demonstrate that in both deep and surface syntactic structure formation of these predicates, coreference between verbal and nominal valency complementations plays a substantial role. Description of individual types of coreference within complex predicates is thus essential for a comprehensive analysis of their syntactic behavior. In an extensive data annotation project, we identify, delimit and thoroughly describe individual types of coreferential relations between valency complementations of Czech complex predicates.

KEYWORDS: complex predicates, coreference of valency complementations, deep and surface syntactic structure

KLÍČOVÁ SLOVA: komplexní predikáty s kategoriálním slovesem, koreference valenčních doplňků, povrchová a hloubková syntaktická struktura

Koncovka *-ě* v dativu a lokálu plurálu desubstantivních adjektiv typu *otcův* a *matčín*

Lucie Kopáčková

Ústav pro jazyk český AV ČR v.v.i., Praha

kopackova@ujc.cas.cz

The ending *-ě* in dative and local plural of desubstantive adjectives of the type *otcův* and *matčín*

ABSTRACT: This article describes the presence of the ending *-ě* in dative and local plural of desubstantive adjectives of the type *otcův* and *matčín* in the present-day written Czech (for example: *ke Klausově odpůrcům; podlehl matčíně prosbám; o Henriettině úspěších; na soupeřově hřištích* etc., instead of *ke Klausovým odpůrcům; podlehl matčíným prosbám; o Henriettiných úspěších; na soupeřových hřištích* etc.). These occurrences describe none of Czech Grammars. The research is based on language data extracted from the corpora SYN version 5. So, this article brings not only the information about their frequency and their text type distribution in the present-day written Czech, but also pays more attention to their tagging in the corpora.

KLÍČOVÁ SLOVA: desubstantivní adjektivum, typ *otcův*, typ *matčín*, sufix *-ův*, sufix *-in*, smíšená deklinace, koncovka *-ě*, dativ plurálu, lokál plurálu

KEYWORDS: desubstantive adjective, type *otcův*, type *matčín*, suffix *-ův*, suffix *-in*, mixed declination, the ending *-ě*, dative plural, local plural

Slovesa 4. přítomní třídy ve vybraných prózách Bohumila Hrabala

Pavel Sojka

Katedra českého jazyka PedF UK v Praze

pavel.sojka@pedf.cuni.cz

Forms of *prosí/trpí/sází* conjugation types in selected works by Bohumil Hrabal

ABSTRACT: The long-time process of paradigm levelling in the present-tense third-person plural of the IV-verb-class has been in progress since the 17th century at least. The aim of this paper is to describe how the concurrence between the standard (*prosí, trpí, sázejí*) and non-standard forms (in particular *prosejí/trpějí* and *sází*) manifested itself in the works by Bohumil Hrabal (1914–1997). The inquiry into Hrabal's selected works (the sample contains 20 works written between 1938 and 1995) proves a context-bound *prosejí/trpějí* incidence as well as a rather less frequent incidence of the *sází* form.

KEYWORDS: morphology, IV verb class, present-tense third-person plural, standard and non-standard forms, Bohumil Hrabal (1914–1997)

KLÍČOVÁ SLOVA: morfologie, 4. třída slovesná, 3. osoba plurálu indikativu přítomny, spisovné a nespisovné tvary, Bohumil Hrabal (1914–1997)

Souvětí se souřadnými vedlejšími větami

Josef Štěpán

Peroutkova 1760/19, 150 00 Praha 5

stepan.josef@centrum.cz

Complex sentences with paratactic subordinate clauses

ABSTRACT: In the frame of the formal-semantic level description of the language system, complex sentence with paratactic subordinate clauses is delimited on the complex-sentence element level. In this type of complex sentence, subordinate clauses of the same complex-sentence element role are connected by a paratactic (from the formal-semantic point of view) connective (special paratactic connectives are found in apposition). A classification of complex sentences with paratactic subordinate clauses is presented as a hierarchized complex-sentence system. In the first phase of the classification, a given complex sentence containing three or more clauses is classified according to the semantic-syntactic relationships (coordination, restricted coordination, determination, restricted determination, apposition). In the second phase, in coordination (or restricted coordination) and apposition, either the hypotactic connective is repeated, or the individual subordinate clauses are introduced by different connectives; coordination display also ellipsis of the hypotactic connective in the second clause. In the third phase of classification, semantic relationships among the subordinate clauses (copulative, escalating, adversative, disjunctive) are identified in coordination; in the various hypotactic connectives, their word-class role is noticed.

KEYWORDS: complex sentence, paratactic subordinate clauses, coordination and apposition of subordinate clauses, repetition of hypotactic connectives

KLÍČOVÁ SLOVA: souvětí, souřadné vedlejší věty, koordinace a apozice vedlejších vět, opakování podřadicích spojovacích výrazů

Recenze / Reviews

Lucie Rychnovská, Robert Adam a kol.: Karel Havlíček ve světle korespondence

Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016. 176 s.

Zdeňka Hladká

*Ústav českého jazyka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity
zdena@phil.muni.cz*

Korespondenční texty se vzhledem k autenticitě dobového svědectví řadí k tradičním pramenům vědeckého poznání např. v oblasti historie a literární historie, v posledních letech se však stávají stále akcentovanějším informačním zdrojem i pro lingvistiku, především pro studium vývoje jazyka, jazykových stylů a žánrů i proměnlivosti vnější jazykové situace. Publikace, jež patří ke komplexu odborných aktivit provázejících přípravu edice dochované odeslané a přijaté korespondence Karla Havlíčka Borovského,¹ prezentuje výzkumnou potenci dopisového materiálu z pohledu všech výše uvedených disciplín. Opírá se o tematické konferenční setkání,² jehož jednotlivé příspěvky však prošly řadou doplnění a úprav. Výsledkem je – i přes přetrvávající, nicméně v zásadě smysluplnou mozaikovitost – průřezová, relativně ucelená a zároveň pestrá reflexe života Karla Havlíčka Borovského a jeho doby. Kromě nových a detailnějších poznatků k tomuto tématu přináší práce i vhléd do metodických postupů využití korespondenčních textů pro výzkumné účely.

Autorský kolektiv vycházel ze zkušeností získaných v průběhu nedávno dokončené edice korespondence Boženy Němcové (2003–2007). Už v tomto případě byla ediční práce provázena řadou analýz dopisového materiálu a odborná veřejnost hodnotila takový postup velmi pozitivně. Vzhledem k časové paralele života Boženy Němcové a Karla Havlíčka je možno vnímat výzkumné aktivity spojené s oběma edicemi i jejich publikační rezultáty jako vzájemně se doplňující. Ostatně na postižení souvislostí mezi zmíněnými dvěma významnými osobnostmi 19. století se explicitně zaměřuje i literární historička Jaroslava Janáčková ve vstupní kapitole recenzované práce (*Božena Němcová a Karel Havlíček: dva pohledy na jeden generační vztah*).³

¹ Projekt lingvistů, literárních historiků a historiků FF UK zabývající se od r. 2012 shromážděním, analýzou a vydáváním Havlíčkovy korespondence se opírá o více než 1 200 dokumentů. Jde o širokou škálu dopisů od soukromých po úřední, psaných česky, německy, ale i několika dalšími jazyky.

² Kolokvium *Karel Havlíček a korespondence*, FF UK, listopad 2015.

Protože jádro autorského kolektivu tvoří lingvisté, je většina kapitol monografie věnována jazykové problematice. (Historicky nebo převážně historicky orientované příspěvky necháváme v této reflexi stranou. Jde o kapitolu Miloše Řezníka *Karel Havlíček v perspektivě české „vládní strany“*, kapitolu Magdalény Pokorné „*Nezbývá mi nic jiného než kutnou pohodit“*: *Karel Ninger a Karel Havlíček v korespondenci a v pamětech* a do jisté míry i o kapitolu Petra Píši *Z redakčního stolu Karla Havlíčka: korespondence ve fondu vyšetřovací komise 1848*.)

Kapitoly analyzující jazykové jevy jsou většinou menšího rozsahu, místy zaměřené spíše na detail, v souhrnu však přínosně doplňují dosavadní poznatky o jazyce a komunikaci 19. století. Že i zdánlivá marginálie může být zpracována na vysoké úrovni a se zohledněním všech vývojových souvislostí i mezijazykových paralel, dokazuje např. kapitola, v níž se Tilman Berger, jeden ze dvou zahraničních badatelů zastoupených v autorském kolektivu,⁴ věnuje morfologickým, syntaktickým a pragmatickým vlastnostem lexému *Vašnost*⁵ v Havlíčkových dopisech a mapuje i vývoj tohoto výrazu od 16. století.

Lingvisticky zaměřená část monografie sleduje korespondenční materiál v širokém záběru sahajícím od deskripce proměnlivosti jazykových norem přes analýzu pragmalingvistických aspektů tohoto typu komunikace až k zachycení problematiky ediční práce. Lucie Rychnovská v kapitole *Vybrané jazykové jevy v korespondenci Josefa Tadeáše Klejzara* přispívá k poznání dobového stavu psané češtiny porovnáním pravopisné, hláskové a morfologické stránky dopisů Josefa Tadeáše Klejzara a časově paralelní korespondence Bedřicha Smetany, Martina Rybová v kapitole *Neohebné slovní druhy v korespondenci Karla Havlíčka* zkoumá proces prepozicionalizace a konjunkcionalizace vybraných výrazů a stejně jako Rychnovská a někteří další autoři monografie sleduje dobový vliv němčiny na češtinu, Robert Adam se v kapitole „*Ozvěny tlukotu srdcí přátelských*“: *korespondence Karla Havlíčka a jeho přátel ze semináře* věnuje komunikační analýze několika vzájemných korespondencí s akcentací funkce dopisů a ztvárnění pisatele a adresáta, František Martinek se v kapitole *Studentská korespondence Karla Havlíčka s Mořicem Příborským* zaměřuje na funkci, textovou výstavbu a intertextualitu epistolárních textů, Petr Mareš v kapitole „*Banknoty teď nemám*“: *Vilém Gabler píše Karlu Havlíčkovi* rozebírá mj. dobově příznačnou vícejazyčnost dopisů, Barbora Špádová v textu *Nejen o paramentech: analýza německo-českého překladu vybraného církevního lexika v rodinné korespondenci Karla Havlíčka* dává nahlédnout do ediční práce prostřednictvím prezentace problematiky překladů německy psané Havlíčkovy korespondence. Většina kapitol vybraný problém rámuje kontextem

³ Tato kapitola se jako jedna z mála v rámci celé publikace neopírá pouze o Havlíčkovu korespondenci, ale též o jeho publicistiku a o dopisy Boženy Němcové určené jiným adresátům.

⁴ Vedle prof. Bergera je bohemistou působícím v zahraničí ještě výše zmíněný prof. Miloš Řezník.

⁵ Na materiálu korespondence Boženy Němcové se tomuto tématu věnoval už např. Robert Adam (Honorifikační výraz *Vašnosti* v korespondenci Boženy Němcové: měla čeština před sto padesáti lety víc osobních zájmen než dnes? In: *Opera Academiae Pedagogicae Liberecensis, Series Bohemistica*, Vol. I. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 9–12).

mikrosvěta konkrétní korespondenční dvojice, což díky pestrosti a charakteristice Havlíčkových komunikačních partnerů posiluje čtenářskou přitažlivost publikace.

Všichni autoři jazykově orientovaných kapitol měli k dispozici korpusové zpracování Havlíčkovy korespondence, část autorů se explicitně opírá o frekvenční údaje z něho získané (nejvýrazněji Tilman Berger a Martina Rybová). Korpus Havlíčkovy korespondence, který vznikl během přípravy edice a který je v jednotlivostech průběžně doplňován a upravován, byl předán do Českého národního korpusu a stal se jeho součástí pod označením kh-dopisy.⁶

V souboru analýz odeslané a přijaté korespondence Karla Havlíčka se odráží kvalitní složení autorského kolektivu, k němuž pod vedením Roberta Adama, hlavního řešitele projektu, patřili vedle erudovaných historiků a literárních historiků především lingvisté zabývající se dlouhodobě ediční činností, výzkumem češtiny v kontextu bilingvního 19. století a víceaspektovým studiem dopisových textů. Do týmové práce se akceptabilně začlenily také dvě mladé kolegyně z řad studentů FF UK (Martina Rybová a Barbora Špádová). Ocenění si zaslouží i obsažnost a přehlednost zastřešujícího úvodu z pera Roberta Adama a velmi pečlivá redakční a editorská práce Lucie Rychnovské. Oba jmenovaní se přičinili o překlenutí jisté útržkovitosti a metodologické rozrůzněnosti jednotlivých kapitol a přispěli tak k vytvoření celku, o němž lze předpokládat, že zaujme jak odborníky zabývající se stále sledovanějším 19. stoletím, tak i laiky.

⁶ Korpus (Adam, Robert – Martínek, František – Píša, Petr – Rychnovská, Lucie a kol.: *Korpus korespondence Karla Havlíčka*. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2017. Dostupný z: <http://www.korpus.cz>) byl vytvořen podle vzoru KSK-dopisy (přístupného v ČNK) a především podle Korpusu odeslané a přijaté korespondence Bedřicha Smetany, který vznikl ve spolupráci s Muzeem Bedřicha Smetany jako součást disertační práce Lucie Rychnovské *Analýza česky psané korespondence Bedřicha Smetany* (obhájeno v r. 2015 na Filozofické fakultě MU v Brně). Na přípravě korpusu Havlíčkovy korespondence se vedle výše uvedených autorů podílel také Pavel Rychlý (z Fakulty informatiky MU), finální úpravy provádějí pracovníci ÚČNK.

Radovan Garabík, Agáta Karčová, Mária Šimková, Radoslav Brída, Adriána Žáková: Skloňovanie podstatných mien v slovenčine s korpusovými príkladmi

**Bratislava: Jazykovedný ústav L. Štúra Slovenskej akadémie vied,
Slovenský národný korpus – Mikula, s. r. o., 2016. 650 s.**

Jiří Zeman

*Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové
jiri.zeman@uhk.cz*

Skloňování podstatných jmen patří k tématům, k nimž se slovenská lingvistika neustále vrací. Výzkum deklinace slovenských substantiv se totiž musí vyrovnat s rozdíly mezi teoretickým popisem, jak jej zachycují gramatiky, a jejich skutečným fungováním (postižením různých anomálií, odchylek a dynamických změn) v komunikaci. Systém se komunikaci přizpůsobuje, a to prostřednictvím variantnosti: při skloňování vznikají dvojtvary a víctvary, které se užívají paralelně, po čase některé z nich mluvčí mohou preferovat.

Pro popis skloňování substantiv využívají slovenské gramatiky většinou dvanact základních a dva doplňující vzory. Jak ukázala M. Sokolová (2007), tento způsob nestačí na zachycení všech zvláštností, které paradigmatu podstatných jmen doprovázejí.

Většina slovenských substantiv – zejména ze základní slovní zásoby – se sice k vzorům zařazuje bez větších problémů, existují však také výrazy, které se systému vymykají a bývají označovány jako „výjimky“. Např. KSSJ (1987: 55) u výrazu *buržoa* (příslušník buržoazie) uvádí tvary 3. a 6. pádu singuláru *buržuovi*, 7. pádu *buržuem*, a 1. pádu plurálu *buržuovia*. Uživatel slovenštiny si může položit otázku: Užívají se vůbec tyto tvary v komunikaci a existuje ve slovenštině ještě nějaké substantivum s tímto typem skloňování? Jak ukazují články v časopisech Slovenská reč a Kultúra slova, nejistota doprovází skloňování dalších substantiv, zejména cizích proprí a přejatých slov (je u slova *fičer* 2. pád singuláru *fičera*, *fičeru*, *fičra* či *fičru?*).

Recenzovaná publikace je výsledkem originálního a ve slovenské lingvistice dosud nevyužitého přístupu k tématu: zaznamenává reálné fungování tvarů substantiv na základě korpusové lingvistické analýzy rozsáhlého souboru textů zpracovaných v Slovenském národním korpusu (SNK) v rozsahu asi jedné miliardy slov. Detailně zachycuje a dokumentuje fungující tvary paradigmatu substantiv, zaznamenává také tvary s malou frekvencí, popř. absence některých tvarů. Cílem práce je přehledně, názorně a co nejpůlněji zachytit skloňování podstatných jmen v současné slovenštině.

Stručný úvod (s. 9–18) prezentuje hlavní zásady současného systému skloňování podstatných jmen ve slovenštině a představuje užité metodologický přístup. Jsou zde zmíněny vybrané problémy zvolené metody, např. určení rodu některých substantiv, skloňování singulárií a plurálií tantum, množného čísla proprií apod. Pro určení typu skloňování užívají autoři čtyři kategorie – substantivní, adjektivní (podle tvrdých a měkkých přídavných jmen), smíšené (mísí různé typy skloňování, např. *gazdiná, kuli*) a neúplné (nesklonná substantiva).

Autoři v publikaci nepracují se skloňovacími vzory známými hlavně ze školské praxe, ale zavádějí soubor reprezentantů skloňovacích typů. Ty jsou vymezeny na základě uplatnění formálního přístupu. Tvary paradigmatu se vytvářely ze základního tvaru slov prostřednictvím Levenštejnových editovacích operací (metoda a její aplikace jsou objasněny na s. 9–10). Jde o metodu aplikovanou na měření editační vzdálenosti v textových řetězcích, tj. množství operací potřebných k převedení jednoho řetězce na druhý: připouští tři editační operace – přidání, vypuštění libovolného znaku a jeho záměnu jiným znakem. Znaků jsou v práci písmena a diakritická znaménka. Tento přístup zatím v slovenské lingvistice užít nebyl. Autorům umožnil při vymezení reprezentantů a jejich paradigmat zachytit všechna specifika jako vynechávání a vkládání znaků, jejich alternace, uplatnění rytmického zákona apod.

Za zvláštní skloňování (reprezentant) se považuje každé paradigma, v němž se realizuje jedinečný typ změny v tvaroslovném základu slova či v tvaroslovné příponě. Tak např. skloňování reprezentantů *dievča* a *dvojča* se liší jen v jednom tvaru: v 2. pádu plurálu je *dvojčiat*, ale – vlivem rytmického zákona – *dievčat*.

Hlavní část publikace tvoří abecední slovník 488 reprezentantů skloňování, tj. klíčových slov s uvedením všech tvarů a konkrétních dokladů z korpusových zdrojů. Na tomto základě dokumentuje rozmanitost a složitost morfologických změn při ohýbání výrazů (hláskové alternace, prodloužení kořených samohlásek, působení rytmického zákona aj.). Zahrnuje hlavně apelativa (jádro slovní zásoby), z proprií rodná jména, v menší míře obsahuje frekventovaná antická jména, toponyma, častá příjmení (i přechýlená) a vybraná přejatá slova, zejména pokud mají specifické skloňování.

Každé heslo obsahuje základní tvar reprezentantu (*žena*), typ skloňování (*substantívna paradigma*) a gramatické kategorie (*ženský rod, jednotné aj množné číslo*). V případě homonymie (*prvok – prvoka, prvku, kel – kelu, kla*) tvoří výrazy zvláštní hesla. Následuje paradigma v singuláru a plurálu, pokud existuje (u předložkových pádů s uvedením typické předložky, akuzativ je uvozen slovesem *vidim*); obsahuje případné pádové dvojtvary a vícetvary. Jednotlivé tvary paradigmatu jsou poté uvedeny v kontextu (v rozsahu přibližně 30 znaků v obou polích); seznam zkratk citovaných zdrojových textů je v závěru publikace (s. 505–561). Heslo je ukončeno seznamem slov se stejným skloňováním jako reprezentant, popř. konstatováním, že „*takto sa skloňuje iba toto slovo*“.

Převážná část substantiv je zařaditelná k některým reprezentantům: např. k výrazům *autor, vztah, banka, báseň, hladisko, vysvedčenie, cyklus* aj. jsou přiřazeny stovky slov a seznam není úplný. Některé výrazy jsou reprezentanty jen k jednomu nebo dvěma substantivům (*holúbä – bábä*).

173 reprezentantů jsou tzv. solitéry, mají jedinečné skloňování. Vedle očekávaných slov (*človek*, plurál *ľudia*), jde hlavně o některé výrazy s adjektivním paradigmatem (*bicie*, *drobné*), pomnožná substantiva, propria (*Čechy*), zdrodněliny, substantiva s neobvyklým zakončením řetězce (*-žd'*, *-ršč*), nesklonná substantiva aj.

Mezi solitéry je zařazena i řada frekventovaných slov. Patří mezi ně několik substantiv rodu mužského životného, např. *pán*. Jejich solitérnost je dána tím, že některá mají zvláštní tvar pro oslovení osoby (v publikaci označen jako vokativ), např. (*ó*) *pane*. Substantivum *brat* má vokativy (*hej*) *brate*, *bratu*.

Mužská podstatná jména pojmenovávající zvířata mají podle gramatik v singuláru skloňování životných substantiv, v plurálu podle neživotných substantiv (*vtáky*). Slovník ukazuje, že řada z nich má v 1. pádě plurálu tvary životné (*vtáci*). Některá užívají životné tvary jen pro pojmenování přenesená na základě vnější či vnitřní podobnosti na člověka (*sokoli slovenskí*).

Autoři uvádějí (s. 9), že při vytváření slovníku tvarů substantiv vycházeli z aktuálních popisů slovenského tvarosloví (gramatiky, slovníky) a existenci a fungování tvarů ověřovali v textech SNK (prim-7.0, web-3.0), zejména v podkorpusu r-mak-5.0. Tento přístup má i určitá úskalí. Např. KSSJ uvádí u substantiva *žriebä* 1. pád plurálu *žriebätá* (s. 587), u *holúbä* *holúbätá/holúbence* (s. 119). Koncové řetězce základního tvaru obou substantiv jsou *-bä*, substantiva však patří k odlišným reprezentantům: *žriebä* je zařazeno k reprezentantu *zvierä*, *holúbä* tvoří samostatný reprezentant, plurál *holúbence* a adekvátní tvary dalších pádů však v korpusu doloženy nejsou. Nabízí se otázka, zda substantivum *holúbä* (a také *bábä*) nepatří fungováním k reprezentantu *zvierä*.

U reprezentantu *holúbä* – a platí to také o několika desítkách dalších reprezentantů, hlavně solitérů – je zajímavé, že se některé pádové tvary v zdrojových textech vůbec nevyskytly. U výrazů *nonpareille* a *afiš* je doklad jen na nominativu singuláru, u výrazu *ojka* (zdrodnělina od *oje*) doklady chybí zcela; přesto paradigma prezentuje tvary všech pádů.

Publikace uvádí skloňování 13 765 slovenských substantiv. Jejich abecední seznam tvoří závěr publikace (s. 565–649). U každého slova je odkaz na reprezentant či reprezentanty, podle nichž se skloňuje.

Autorský kolektiv v publikaci zúročuje výsledky dosavadních teoretických bádání zejména v oblasti slovenské deklinace. Práce není zamýšlena jako kodifikační příručka, ale může být vydatným zdrojem pro vytvoření nové kodifikace skloňování substantiv. Podrobná analýza materiálu může posloužit k odhalení tendencí ve vývoji slovenské deklinace. Uživatelé slovenštiny a zájemce o její studium může slovník dobře zorientovat ve způsobu užívání podstatných jmen v současné slovenštině.

LITERATURA

KSSJ: *Krátký slovník slovenského jazyka* (1987). Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV.

SOKOLOVÁ, M. (2007): *Nový deklinačný systém slovenských substantív*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.

4th Learner Corpus Research Conference

Barbora Hrabalová

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

b.kocarova@gmail.com

Malebné prostředí města Bolzana v Jižním Tyrolsku hostilo ve dnech 5.–7. října čtvrtý ročník mezinárodní konference zaměřené na žákovské korpusy (4th Learner Corpus Research Conference). Hlavním tématem letošního ročníku bylo, jakými směry lze toto korpusové odvětví ještě dále rozvíjet. Na třídní program bylo připraveno celkem 78 prezentací, kterých se zúčastnilo více než 120 posluchačů z 23 zemí světa. Setkání, které se stalo největším v celé dosavadní historii pořádání těchto konferencí, otevřela plenární přednáškou Stefania Spina z univerzity v Perugii. Ta ve svém příspěvku shrnula dosavadní stav korpusového zpracování italštiny jako cizího jazyka. Zdůraznila skutečnost, která se netýká pouze italštiny jako cizího jazyka, ale kterou lze uplatnit plošně, totiž že výzkum na poli zpracování žákovského jazyka pro korpusy je interdisciplinárním oborem. V této souvislosti zmínila zejména korpusovou lingvistiku (CL), akvizici cizího/druhého jazyka (SLA), jazykové vzdělávání (LT) a zpracování přirozeného jazyka (NLP). Z tohoto interdisciplinárního pohledu je podle Spiny nutné přistupovat ke všem nově vznikajícím projektům, jež by měly být výsledkem práce dobře spolupracujících týmů s různým zaměřením, nikoliv tedy výsledkem práce jednotlivců. Interdisciplinarita se stala klíčovou i pro celý program konference. Přednášky byly rozděleny do paralelních tematických sekcí, například žákovské korpusy a pedagogika, žákovské korpusy v akademické praxi, žákovské korpusy a překlady. Část se věnovala také anotování žákovských korpusů, rozboru dat z korpusů a zpracování dat od mladých dospívajících a dětí. Philip Durrant z univerzity v anglickém Exeteru zahájil druhý den konference právě tímto tématem. Představil projekt s názvem *The Growth in Grammar*, který vznikl jako reakce na současné změny v anglickém vzdělávacím kurikulu. Pro projekt se shromažďují autentické texty od žáků z celé Anglie ve věku od 6 do 16 let. Pomocí korpusových metod se zjišťuje, jak se vyvíjejí jazykové znalosti a co vlastně od sebe odlišuje texty na různých věkových úrovních. Tento příspěvek tak dokládá, jak široký význam pojem žákovský korpus vůbec má a že se nemusí soustředit pouze na projevy nerodilých mluvčích. Další aktuálně probíhající mezinárodní projekt s názvem *MUST* představila Sylviane Grangerová. Jeho cílem je sestavit velký mnohojazyčný překladový korpus se standardizovanými metadaty, ve kterém se propojí dva obory, a to korpusová lingvistika a studia překladu. Korpus *MUST* bude prohledatelný prostřednictvím nového programu *Hypal4MUST*, což je speciální verze hybridního

paralelního zarovnávče textů vyvinutého Adamem Obrusníkem z Masarykovy univerzity. Nejedná se o jediné české jméno, které na letošní konferenci zaznělo. Česká republika měla své zastoupení ve všech kategoriích, a to v prezentacích, v posterové sekci a také v prezentaci softwaru (#LancsBox: Lancaster University corpus toolbox, autoři V. Březina, D. Gablasová, T. McEnery and M. Timperley). Michaela Banýrová a Alena Kvítková z Karlovy univerzity přednesly příspěvek k jazykovému transferu v oblasti plynulosti ve vyjadřování jak v mateřském (čeština), tak cizím jazyce (angličtina) a vyslovily myšlenku, že každý žákovský mluvený korpus by mohl být doplněn o komparativní část s L1. Lucie Gillová rovněž z Karlovy univerzity na posteru představila probíhající projekt zaměřující se na problematiku anotátorské shody a na metody jejího výpočtu. Čísla, výpočty a grafy zároveň celou konferenci završily. V plenární přednášce posledního dne s názvem *Quantitative methods in Learner Corpus Research: Goals and directions for the future and why some excuses don't count* se Stefan Th. Gries kriticky vyjádřil k současné podobě dosavadních korpusových projektů a zdůraznil nutný obrat k moderním sofistikovaným statistickým a kvantitativním metodám.

Také v závěrečném proslovu Sylviane Grangerová potvrdila, že v oblasti žákovských korpusů je stále co zlepšovat, pochválila vysokou úroveň všech příspěvků a popřála hodně štěstí v práci na široce zaměřených výzkumných projektech. Oznámila také, že příští konference by se měla uskutečnit ve Varšavě v roce 2019. Z našeho pohledu doufáme, že i na příštím ročníku se objeví projekty z České republiky a že bude možné se více seznámit s činností vědeckých týmů, které se zaměřují na zpracování jiných jazyků, než je angličtina jako cizí jazyk.